

ԼՐԱԳԻՐ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Պոլսոյ համար Տարեկան	100 ղր.
Վեցամսեայ	55 „
Փառաւոյց համար Տարեկան	110 „
Վեցամսեայ	60 „
Մեծ քիւր	2 ղր.
Մանուցմանց տողը մեկ տնգամի համար	3 ղր. երկու տնգամի համար 2 ղր.

Դուրս գալով լրագրաց համարու ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Լրագրոյս վերաբերեալ համակ կամ որ եւ իցե գրութիւն խմբագրութեան հետք եւն պիտի ուղղուի. եւ հաճառ ծախքը ալ գրկողին վրայ է:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հեռագիրն այս շաբթու կարեւոր լուրեր կը բերէ Հոռոմէն: Արեւելի որ անցեալ կիրակի կամ երկուշաբթի օրը Հոռոմի մէջ յեղափոխութիւն մը ծագեր եւ Ս. Պապն ալ Չիլիթա-Վէրքայի ծովեզերեայ բերդը փակեր է, ուրիշ օտար երկիր գաղթելն ալ դիւրին կըլլայ՝ եթէ յեղափոխութիւնը չզսպուի: Հոռոմ յեղեոց անխախտութիւն տառնալու կամ Խառնից հետ միանալու ջանքը միայն կրնար այս խնդրոյն խաղաղեցնող բաղձանքին համեմատ լուծմանը նպաստել: Եթէ յեղափոխական շարժման մէջ հոռոմացիք ընդհանրապէս համաձայն են, ինչպէս որ կը յուսացուի, հարկաւ իրենց կամը չկրնար բռնաբար յարկաւ արհամարհուի: Պապը ժողովրդեան կամքն յարգելու սկզբնունքն ուրիշ տեղեր հրատարակելէ առաջ ինչպէս կրնայ առանց հակառակութեան Հոռոմ բացառութիւն մը համարել: Ասկէ զատ սեպտեմբեր 15ի դաշնագրութիւնն ալ հոռոմացեաց կողմանէ ըլլալը շարժմանց վրայ մասնաւոր տրամադրութիւն մը չպարուստեալ: Ս. Պապը եթէ իր ժողովուրդը դժ ընէր կամ կարենար զսպել, ո՞վ ինչ ըսելիք կունենար. ամեն բան ներկայ փնտրելն մէջ կըլլար: Բայց եթէ ժողովուրդը դժ չըլլալով օտար երկրէ եւ Ս. Պապն ալ զայն չկարենար զսպել, այն ատեն ի՞նչ պիտի ըլլար: Եւ այս կէտիս վրայ դաշնագիրը կը լուծէ, եւ Ս. Պապն ալ իր հպատակացի դէմ մինակ կը մնայ: Պապը իր կըլուսար որ Հոռոմ արքունեաց փրկկաւէտ խորհուրդներ տալով՝ կրնայ թերեւս ժամանակիս ողբոյն յորմաբքանի մը բարեկարգութիւններ ընել տալ, հոռոմացեաց ազատութիւնն առաւել ընդարձակել եւ կրեալանի խնամութիւնն առաւել անդգալի ընել: Ասկայն Հոռոմ « ոչ կարեմքն » ամեն բան աւրեց:

Խառնական կառավարութիւնն իրեն ինկածին չափ սեպտ. 15ի դաշնագրութիւնը գործադրեց: Արարի պայտին իր ճանքն եւ գարձնելը պղտիլ բան չէր: Եթեալ եւանդաւան յեղափոխականն ալ արդեօք խաղաղ կան կառավարութեան պարտականութիւնը հասկընալէ՞ն թէ կառավարութեան արդեւը դնելէն ստիպեալ խնդրեր է որ իր Քաբէթա կըլ զին փոխադրուի եւ հոն տարուի: Բայց անհամբեր խաղաղիք Վարի պարտի բռնութեան հակառակ՝ կրեւելի որ տակաւին իրենց եւանդը չեն կրցած զսպել եւ Վիորէնցայէն հօկոտ ջրով առնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ զինեալ ապստամբաց խումբեր մտեր են քահանայապետական երկրին զանազան կողմերը: Եթէ ասիկա ստույգ է, կրնայ սեպտ. 15ի դաշնագրութեան բռնարարութիւն

մը համարուիլ եւ Պապը միշտմտութիւնը հրաւիրել: Եւ որ վրայ իրօք կասկածներ ալ կըլլան եղբր, ուստի Պապի խառնական դեպքան Պ. Վիկտոր Պապից դադար է՝ Եւանդէն կայսեր ըով, որպէս զի միշտմտութիւն չընելու համար չայն: Եւս պարագայից մէջ դէպքերը կըրնան ծանր դարձուածներ առնուլ, ուստի տակաւին կարեւոր լրոց սպասելու է:

Պապը իրան լրագրից Պ. ալ Պիղմարքի շրջաբերականին դէմ իրենց զայրոյթը կը շարունակեն: Որչափ ալ որ Բրուսիոյ պաշտօնէից զլիցն ուրիշ յանդիմանութիւններ տրուին, պարզ եւ մեկին ընդուն չխօսելու յանդիմանութիւն չկրնար ըլլալ իրեն: Պապը իր արտաքին գործոց պաշտօնէին շրջաբերականն այս պակասութիւնն ունէր, որ թէ եւ խաղաղասիրական յայտարարութիւններ կրնէր, բայց այնչափ տարտամ կերպիւ որ մարդ չուզէր հաւատալ, վրան զի ներքին միտքը հասկցող չեղաւ:

Պ. ալ Պիղմարք ընդհակառակն բացորոշապէս իր կարծիքը կը յայտնէ: Պապմանիս իր բազումն տեղ ոչ որ իրաւունք ունի անոր գործելուն խառնուելու, հարաւային կառավարութիւններն այսօր ուզեն կըրնան հիւսիսին հետ միանալ, եւ ով որ դէմ դնել ուզէ՝ Պապմանիս զայն վանելու պատրաստ է: Ուստի դերմանական խնդիրն այս փնտրելն մէջ կը մնայ, Պապը ալ իր խաղաղական յայտարարութեանց հակառակ պատերազմի պատրաստութիւնները կը շարունակէ. բայց երկու կառավարութեանց մէջ պատերազմ իրօք այն ատեն անհրաժեշտ կըլլայ՝ երբ Բրուսիա հարաւային Պապմանիսի վրայ ալ իր իշխանութիւնը տարածէ:

Տերութեանց մէջ դաշնակցութեան զրոյցները պահ մը մոռուելէ ետեւ դարձեալ ջուրին երեսը հանող ներ եղան, որպէս թէ Պապը իր Խառնից հետ նոր դաշնակցութիւն մը պիտի կազմէ սեպտ. 15ի դաշնագրութիւնը փոխարինելով. ուրիշներն ալ ի տալից եւ Բրուսիոյ մէջ դաշնակցութիւն մը հաստատուած կը կարծէին, բայց հեռագիրն այս զրոյցներն ինչպէս նաեւ Վարքայէն կայսեր հիւանդութեան լուրը՝ սուտ կը հանէ:

Երեւելեան խնդիրն ալ բոլորովին առեղծուածի մը կերպարանք առած է: Տերութեանց քաղաքականութիւնը Պրումէթէոսի պէս տեսակ տեսալ գոյներ եւ ձեւեր առաւ: Պապը զիս ի սկզբան Վիկտոր շարժման նըպատաւը չեղաւ, յետոյ ամենէն առաջ իր դեպքանը Վիկտորաց կամքն հարցնելու առաջարկութիւն ըրաւ եւ իր նաւերը Վիկտորի ընտանիք հօռնաստան փոխադրել սկսան. իսկ հիւսիս ոմանք նպատաւոր եւ ոմանք ան նըպատաւ կը համարին: Եւսանապէս Ուստի կայսեր եւ Քաբէթ. Պապն

փաշային տեսակցութեան վրայ եղած պատմութիւններն ալ իրարմէ տարբեր են. ոմանք կրնան թէ Վէքսանդր կայսրը Վիկտոր յունաց տալ առաջարկեր է, իսկ ոմանք ասոր հակառակը կը պնդեն: Եւ թիւրքի մէջ կէս պաշտօնական հաստատ մը Ուստի եւ Տաճկաստանի յարաբերութիւնները խիստ բարեկամական են կրնէ. եւ Բերքարուրի Ժուրնալն ալ յայտարարութիւն կրնէ թէ « Տաճկաստանի նկատմամբ Ուստի քաղաքականութեան սկզբունքն են՝ համակրութիւն վասն քրիստոնէաց ժողովրդոց որք մի եւ նոյն ծագումն ու հաւատքն ունին, եւ միանգամայն փափաք Տաճկաստանի հետ լաւ յարաբերութիւններ ունենալու: Տաճկաստան 1856էն ի վեր եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ մտեր է եւ արդի քաղաքականութեան համեմատ ճանչցեր է որ ժողովուրդը իրաւունք ունին իրենց օրինաւոր բաղձանքն յայտնելու: Ուստիս այս երկու իրողութիւններն ի հաշիւ կառնու եւ իր քաղաքականութիւնը կը շարունակէ: »

Եւսկէ ի՞նչ կը հասկցուի, եթէ ուստի որ եթէ Տաճկաստան իրեն եւրոպական տէրութիւն մը ըստ արդի քաղաքականութեան ժողովրդոց « օրինաւոր բաղձանք » կատարէ, Ուստիս ալ իր բարեկամական քաղաքականութիւնը պիտի շարունակէ անոր հետ « մի եւ նոյն ազգային ծագումն ու կրօնն ունեցող ժողովրդոց » վրայ ալ միշտ իր համակրութիւնը պահելով: Բայց Ուստիս նոր կը հասկնայ Տաճկաստանի եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ մտնելը, եւ ժողովրդոց օրինաւոր բաղձանքը կատարելու տրամադրութիւնը: Եւ որո՞նք են իրեն հետ մի եւ նոյն ծագումն ու հաւատքն ունեցող ազգերը. միայն Վրացները թէ յոյներն ալ, որք ազգութեան կողմէ այնչափ հեռի են Ուստիայէն՝ որչափ հեռի է հարաւ հիւսիսէն: Խիստ դժուարին է դիտեալ ասոնք, բայց նայինք թէ Օլիա մեծ գրքահան Յունաստանի գահուն վրայ բազմելը կրնայ միտքիւն նը պարզել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եւստիոյ հեռագրաց տեսուչ Պ. Պրիւնէր անցեալները մայրաքաղաքս եկած ատեն պայմանագրութիւն մը ըրած էր Վ. սեմ. Վրացին էֆէնտիի եւ մայրաքաղաքի Վերլիտական գործակալար Պ. Բիսթիլի հետ, որպէս զի Հիւզ ամերիկացոյն հնարած եւ լեքսորական նոր մեքենայով մասնաւոր հեռագրական թիւ մը հաստատուի Վ. Պոլսէն Վ. Եֆէնտ, Վերլիոյ վրայէն անցնելով: Եւս պայմանագրութիւնն յաւաքիկայ յունկարի 15ն գործադրելի պիտի ըլլար. ուստի կայսերական կառավարութիւնն արդէն

միջոցներ ձեռք առած էր անոր կատարման համար, եւ այս շաբթու նոր թիւը պիտի հաստատուէր: Բայց Վերլիոյ կառավարութիւնն իր յանձն առած պայմանը չգործադրեց, պատճառ բռնելով թէ պատրաստ չեւ չունին: Եւստիոյ առաջիմ յիշեալ թիւը Վերլիոյ վրայէն հաստատուի անկարելի ըլլալով, Օսմանեան կառավարութիւնն որոշեց Վերլիոյ վրայէն հաստատուի. ուստի այսօր Հիւզի եւ լեքսորական մեքենայ մը եւ մասնաւոր հեռագրական պաշտօնատարներ պիտի գրկուին յիշեալ քաղաքը:

Վրացի թէ Վերլիոյ կառավարութեան այս գործիս մէջ հանած դժուարութիւնն անցեալները Վանսի վրայ աւստրիական Վերմանիա չողեւանին մէջ պատահած դէպքէն առաջ եկեր է:

Վերլիոյ վրայէն գրուած նամակի մը մէջ կը կարդանք.

« Վաւառիս կառավարիչ Վ. սեմ. Օսման փաշան չորս շաբթիս ի վեր Վարատաղի սահմանագրութիւնը պըտրտելու եղած է: Փոքրիկ զօրախումբ զեռին վրայ՝ որ Հերքէքի վերջին ապստամբութեան մասնակցող եւ մինչեւ ցարդ տակաւին վերջնական կերպով չհնազանդող Վարանդէս եւ Տերօպիսիք նահանգներէն կանցին, չը փոխութիւն ձգեց Վարատաղցից, ուն մէջ, որք ի ղէն դիմելու փութացին: Ասկայն Վերլիոյ իշխանը, որ Տաճկաստանի հետ կուր բանալու ամենափոքր շահ մ'ալ չունի, փութացաւ Վ. սեմ. Օսման փաշային քով զրկեց իր աները Վերլիոյ Վ. Եւրպիլի որ Վարատաղի ծերակուտին անդամ եւ իշխանին բոլորովին դաւաճող մարդոց ամենէն խոհակաւն է: Օսման փաշան արդարաւս կերպիւ յայտարարութիւն ըրաւ թէ Վ. Պապը Վարատաղի դէմ միտքը բան մը դրած չէ, բայց Վարանդէս եւ Տերօպիսիք նահանգներուն մէջ բարեկարգութիւնը հաստատուի կողմէ: Իշխանին պատգամաւորն ալ անոր կողմանէ փափաք յայտնեց Վ. սեմ. Վրացին կառավարութեան հաւատարմի մնալու, յորմէ դեռ մօտեքս ընդունած չնոր հաց երախտագէտ յիշատակը պահած էր, Եւս փոխադարձ ապահովութեամբ եղած բանակցութիւնները չուտով համաձայնութիւնը կարելի ըրին՝ յիշեալ գաւառացի մէջ կանոնաւոր իշխանութիւնն առանց զինուորութեան վերահաստատելու համար: Վրացեան յեղափոխական մասին ջանքը, որ Վերլիոյ իշխանը ձգեւրով Վարատաղը Վերլիոյ հետ միացնելու զէր, Վարատաղի իշխանին քաղաքականութիւնը պէտք է ուղղեն, որ ան կեղծաբար Վ. Պապն մօտեանալով խիստ շահաւոր կընեն, քանիք Վ. Պապն իրեն ընդարձակ արտօնութիւններ չը նորհեւ տրամադրի է: Եւսպէս Օսման

ման փաշային իմաստուն ընթացքին եւ «Ալեքսանդր իշխանին խոհանարարներն չնորհիւ վերջացաւ այս դէպքը, որուն արեւնահեղ յուզմանց պատճառ ըլլալը սլաւեան յեղափոխականաց փափաքած բանն էր»:

ՀԵՌԱԳՐԱՆՈՒՐԹ

Փարիզ 2 հոկտ. իրիկուն. Լուր կը պտտուի թէ Հռոմի մէջ յեղափոխութիւն ելեր է:

Բաթրի լրագրիւրը սուտ կը հանէ պաշտօնէից փոփոխութեան լուրերը ինչպէս նաեւ սեպտ. 13ի դաշնագրութիւնը փոփոխութեան վերաբերեալ բանակցութեանց Գաղղիոյ եւ իտալիոյ մէջ զինակցական դաշնագրութեան նոյնպէս եւ Բրուսելոյ ու իտալիոյ մէջ դաշնակցութեան զրոյցները:

Փարիզ 2 հոկտ. իրիկուն. Պորսային տեսուչը սուտ հանեց կայսեր հիւանդանոցուն, Հռոմի մէջ յեղափոխութիւն ելնելուն եւ Բրուսելոյ հետ գծաւորութիւններ ծագելուն զրոյցները:

Ար վաղից օր Հռոմի երկրին մէջ ծագած շարժումը Գաղղիոյ միջամտութեան տուի՞ կըլլայ: Փարիզի իտալական դեսպան Պ. Նիկրա երէկ Պարիզի գնաց կըսէն այս համապատասխանութեան առաջին անգամը:

Օսմ. քոնսուլատէ Լոնտոն բաց. 31/1 գոց. 31/1, Փարիզ բաց. 31 30 գոց. 31 33, Փոխ. 1863ի բաց. 243, գոց. 247.

Յիօրէնցա 2 հոկտ.

Ապստամբաց խռովներ զանազան կողմերէ Հռոմի հողը մտան:

Բեդրսպուրի 2 հոկտ.

Բեդրսպուրի Ժուռնալ լրագրիւրը կըսէ թէ Տաճկաստանի նկատմամբ Ռուսիոյ քաղաքականութեան սկզբունքն է յեղակից եւ հաւատարմից քրիստոնէից վրայ համակրութիւն, միանգամայն եւ Տաճկաստանի հետ բարեկամական յարաբերութիւն, Տաճկաստան 1836էն ի վեր Եւրոպական ներդաշնակութեան մէջ մտաւ եւ ներկայ քաղաքականութեան համեմատ ժողովրդաց օրինաւոր բաղձանքներն յայտնելու իրաւունքը ձանձնեց, Ռուսիա այս երկու իրողութիւններն ի հաշիւ առնելով նոյն քաղաքականութիւնը պիտի շարունակէ:

Փարիզ 2 հոկտ.

Կառավարութիւնը հրաման ըրաւ Պորտուգալիայի պատճառող զրոյցները սուտ հանէ եւ անոնց հեղինակները փնտռէ:

ՔԱՆԱԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՐԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ

Այս միջոցիս ազգին մէջ գրեթէ անտարբերութիւնն իր բարձրագոյն աստիճանին հասած է: Այնչեւ աշխարհ արթննալու վրայ է, մեք կարծես թէ խորին թմրութեան մէջ կը ննջենք: Քանի որ սահմանադրութիւնը կենդանի էր, թէեւ մեծ դժուր մ'ալ չէր տեսնուեր, բայց այս սոյոյթ է որ միշտ շարժում կար, փրկարար հով մը միշտ փչելու վրայ էր: Սահմանադրութիւնը գնաց՝ ամեն բան դադրեցաւ: Այնչափ սոյոյթ է որ երբ հասարակաց իրը կը մեռնի կամ քիչերու ձեռքը կանցնի, հասարակութիւնն ալ կենդանութեան նշոյլ չտար:

Այնչեւ օր բարեկամի մը տեսութեան գացած էի, եւ «խաւարեալ» ու «լուսաւորեալ» բառերուն ներկայ գործածութեան վրայ խօսք բացուելով, ըսողներ եղան թէ հիմա կատակի մէջ սովորութիւն եղած է «խաւարեալ» բառը շատ գործածել: Դոր օրինակ, «խաւարեալ», ինչպէս էք, աղէկ էք, «խաւարեալ», ի՞նչ կընէք, «ո՛ւ պաւրո՛ս» խաւարեալ, ուրիշ կերթաք, եւ այլն եւ այլն:

Անտարբերութիւնն օր տեղեր կըլնայ հասնիլ եղեր: Թմրեալ ընթացողաց շատն ալ մեղադրեն զիս թէ «խաւարեալ» բառաւորեալն կ'օգտուեն իրարմէն: Բաւաւ լիցի՞նք, այն հին պատմութեան կարգն անցաւ: Երթա՛նք բարեւալ այն օրերը: Բայց ես ալ կըսեմ թէ կուզեք խաւարեալ կոչուել:

Յիօրէնցա 2 հոկտ. Վիթերպոյ մէջ ծագած յեղափոխական շարժմանց վերաբերեալ լուրերն հակասական են: Կարեւոր կոխ մը չծանօցւի:

Ապստամբները քանի մը փոքր տեղեր գրաւած են, իտալական շոր գունդեր կերթան սահմանադրութիւն:

Փարիզ 3 հոկտ. իրիկուն.

Մոնիթօր ալ սուտ կը հանէ երէկ տարածուած զրոյցները:

Պ. Պուրէ կ. Պոլիս պիտի դառնայ: Օսմ. քոնս. Լոնտոն բաց. 31/1—31/1, գոց. 31/1—31/1, Փարիզ բաց. 31, 33 գոց. 31, 43.

Փոխ. 1863ի 247, 50—250 Մարսիլիա. — 3օրենք 1 ֆր. 50 սանթի թիւ բարձրացաւ, եւ ընդհանրապէս բարձրանալու միտում կայ:

Մարսիլիա 1 հոկտ.

Մէսսաթրիի շողեւան այսօր ցերեկը հասաւ, 3օրենք, բաւալակ, թոյլ, հոնաւոր կը բռնուին, բուրդ, մորթ, խիստ քիչ կը վաճառուին, մետաքս եւ խոզակ խիստ թոյլ:

Վիեննա 3 հոկտ. իրիկուն.

Փարիզ — Գաղղիոյ կողմէն արքայաժողովի առաջարկութիւն կ'ըսէ ըլլալը կէս պաշտօնական կերպով սուտ կը հանուի:

Փարիզ 4 հոկտ. առաւօտ.

Մոնիթօր կըսէ թէ քանի մը կարիպալեան կամաւորներ Հռոմի երկրորդ մըտան, բայց իրենց ըրած փորձը պարտաւ իսկ ժողովրդեան անտարբերութեան առջեւ: Կարիպալի փախչելու փորձ ըրաւ, բայց բռնուելով Քաբրէրա ասարկեցաւ, ուր մարդ չկրնար տեսնել զինքը:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍՍՈՑ ԵՒ ԱԶԳԱՍՏԱՐԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆՅՈՒՆԻՐ Բ.

«Երբեք չի ազդուածով» Նիկողոս եպիսկոպոսի պահանջմանց անտեղծութիւնը հաստատելէ ետեւ, կը մնայ քննել թէ այնպիսի չնչին առարկութեանց ուշադրութիւնը ընելով՝ վճռուած ու լուծուած խնդիր մ'առանց ընդհանուր ժողովոյ գիտութեան ու մասնակցութեան վերաբերեալ տալու փորձն ի՞նչ արդիւնք կ'ընեն:

Այնչեւ լինելի մը կամ դատ մը վերաբերեալ եւս երկարեալ չհարկ մարձ կ'ընեն:

Եւր. կուզեք լուսաւորեալ, կատար մէկ կողմ, դեռ շատ ժամանակ պայտէս անտարբեր պիտի կենաք:

Ի՞նչ պիտի ընենք, ի՞նչ պիտի ընենք, կը պատասխանեն, տառնան տառնի ան խնդիրն ալ, ու՛ր ալ... նո՛ւ ալ... Ի՞նչ կուզեք մեզնէ, լրագրիւններ եւ լուսաւորեալ խորագիր պարեններ: Ասե՛ն մ'ամալրայներ ունենե՛ք, ա՛նոնք մեր ամեն գործերն աղուարկ ալուրիկ կարգի կը դնեն, աղբային հաստատութիւններ կը հիմնեն, պէտք եւ դա՛նք ամեն ստակով ալ կը զինանային իսկ ձեր բանը գործը եւ գրաւագրութեան հաստատութիւնը խօսք եւ գործեալ խօսք: Կարծես թէ քանի շատ կը խօսիք, այնչափ ալ աղբին գործերը կը վաթթաւանան:

Իրաւունք ունիք. քանի որ ունիք խնդիրներն ալ տեսարանին վրայ դարձած խօսքին իրիւ կատակերգութիւն նկատելէ ետեւ կը ձգեն քանակին կերթան, ամենէն ծանր գործերն ալ կառավարութիւն կը դառնան: Այնչեւ գործ չունին, դու այս կատակերգութեան հանդիսատեսաց զլուռ ուղածիդ չափ քարոզ կարգաւ: Եւ այնչափ աւելի քրքիշ կը շատցնեն: Գէշն այս է որ կատակերգութիւնը խօսքոյն ալ իրենց գերը լաւ չեն գիտեր եւ առանց աստիճանի իր խորան, որով տեսարանը Շառլոտի Իր փոխութիւն, հասարակութիւնն ալ ձանձրանալով թէ՛ տեսարանն եւ թէ՛ գերասաններուն վրայ կը խնայ:

Եւ առաջին օրինակութեան կամ ձեռնհասութեան պահասութիւնը երկրորդ կեղակարծ անստոյգ կամ մոլոր մտայած պարագաներ: Արդ, երբոր խնդիրը եկեղեցական երկու դահակալներու վաւերականութեան վրայ է, երկու կարեւոր պայման կը փնտռուի ըստ եկեղեցական կանոնաց, որոց մէկը եթէ պակաս ըլլայ՝ վաւերականութիւն չըլնար: Առաջինն է՝ օրինաւոր ընտրութիւն, որ եկեղեցականաց եւ ժողովրդոց միաձայն վայելութեամբ կամ քուէով կ'ընայ ըլլալ: Երկրորդ՝ երբոր ընտրութիւնը անձը կամ ընտրեալը կաթոլիկոս է, օժանկ կամ ձեռնադրութեան արարողութիւնը տասնեկու եւ պիտի պայտայնեցնուի վաւերութեամբ, կամ եթէ տասնեկու եպիսկոպոս չկ'ընայ զըստին իլ, առ նուազն երեք եպիսկոպոսաց եւ ինն վարդապետաց ներկայութեամբ միայն կ'ընայ կատարուիլ: Այս երկու անհրաժեշտ պայմաններուն ոչ մէկը եւ ոչ միւսը կատարուած չեն: Նիկողոս եպիսկոպոսն ազգին անօրէնութեան հակառակ՝ առանց զոնէ Սոյ թեմական եպիսկոպոսաց եւ ժողովրդաց կանոնաւորապէս հաւանութիւնն ու վկայութիւնն ստանալու, իր քանի մ'ազգականներն ու կողմնակիցները գլուխը ժողովրդի վրայ դրած եւ կրօնափոխութեամբ արատաւորեալ միակ եպիսկոպոսի մը ձեռք ինքզինքն օծել տուեր է: Այնչեւ մամուլայ խաչատուր եպիսկոպոսն ալ իրեն գահակալին կենդանութեան ժամանակ՝ քանի մը կողմնակիցներն ու քիւրա պէ յերոսէ հետ լիթամարայ կողին զայն եւ հոն ինքզինքն օծել տուեր է: Այս վերջինն ըրածն աւելի ծանր է, քանիք բուն դահակալը կեցած ժամանակ եղած օծումն իսկ օծում չհամարուի ըստ եկեղեցական օրինաց:

Այնչեւ յիշեալ անձանց կաթոլիկոսութիւնը հակառակ է եկեղեցւոյ կանոնաց, հեռաւարտ անվաւեր եւ անընդունելի է: Ահա այս կարեւոր պատճառներով եկեղեցական Համագումար ժողովն անվաւեր եւ անընդունելի վճռուած է որդեգրուի ալ զարդարեալ թիւնը: Արդ երբոր վճիռ մ'այսպէս

եկեղեցւոյ կանոնաց վրայ հիմնեալ է, ո՞ր եպիսկոպոսը, վարդապետը քահանայն կամ քրիստոնեայ աշխարհականը կարող կ'ընայ ըլլալ այն վճռոյն դէմ կանգնելու, զոյն աւերելու կամ փոխելու: Այս պատճառաւ, ինչպէս որ տարակոյս չունենինք, հրաւիրեալ եպիսկոպոսներն ալ նախորդ համագումար ժողովին վճիռը չկրցան վերաքննել, եւ միայն երկրորդական պարագաներու եւ կարծեցեալ արտաքին դժուարութեանց վրայ կարծիք յայտնելու հրաւիրուելով՝ անոնց ալ լուծումը Ս. Պատրիարքին վրայ թողուցիր են, եւ հիմա տեղերին դառնալու կը պատրաստուին դանդաղելով եւ ցաւելով իրենց ըրած ապարդիւն ճանապարհորդութեան վրայ:

Ինչպէս զուտ եկեղեցական կամ կրօնական մասն ապաքին լուծուած ըլլալէ ետեւ, կը մնայ արժանաւորութեան կամ անարժանութեան խնդիրը թէ՛ եկեղեցական թէ՛ ազգային եւ թէ՛ քաղաքական նկատմամբ: Այս ալ արդէն լուծուած լինցած է երկու թեմիստեանց մէկուն վրայ մինչեւ ցայսօր տիրած եւ զեռնագործութեան կասկածով, միւսին ալ գալթակելն անցեալով, որք աւարժան ըրած են զանոնք եկեղեցւոյն: Այսպիսի բարձր կոչման ըստ վճիռն Ս. Պատրիարքն եւ ընդհանուր ժողովոյ եւ գրաւոր յայտարարութեան Ս. Պատրիարքը չորս առ ազգն եւ առ կայսերական կառավարութիւնն:

Այսպիսի կառավարութիւնը որ ամեն ժամանակ եւ ամեն առթիւ պատրաստ է իր հայրագութիւնն աղբիւր յայտնելու, ամենապատիւ Ս. Պատրիարք հօր միջնորդութեան բարեբաւութիւն մ'ալ ըրաւ արդէն շնորհած օրական 25 օրոյ միւր 50ի եւ 371/2 օրոյ հացն ալ 75ի հանելով, որ ամանակ վեց հազար զուրուշն նոր եւ հաստատուն նպատակ մ'է հիւանդանոցին, եւ որով զլիւսուոր պարէններն մէկը՝ այն է միւր զրեթէ ամբողջապէս եւ հացն ալ զրեթէ կիսով չափ կ'ապագայ օժի:

Աւելորդ է ըսել թէ կայսերական

եպիսկոպոսներն ալ ընդհանուր ժողովին տարբեր որոշում մը չտուին: Մանաւանդ թէ նոյն եպիսկոպոսներէն շատերը զոյրացած ալ են այսպիսի վճռուած գործի մը համար իրենց վիճակներէն կանգնուելուն վրայ: Եւ իրաւունք ալ ունին:

Այնչեւ Ս. Պատրիարքն ալ, ինչպէս իր բարի սովորութիւնն է որ դժուարութիւն մը ծագած ատեն իրեն յատուկ եղած տրամաբանութիւնը թելին ներքեւ առած կը վազէ, կը համարի եւ սա երկապարանութիւնը կընէ:

Այնչեւ կրօնական Համագումար ժողովին վճիռը գործադրուի, եւ ուրիշ ժողով մը զայն չկրնայ լուծել, ըսել է որ առաջինն անխալ է եղեր, եւ քանի զի անխալականութիւնը «կաթոլիկոս» սկզբունք է, հայ լրագրիւններն ուրիշ եւ կեղեցիկ մէջ անարգածին իրենց եկեղեցւոյն մէջ պիտի ընդունին: Ահա քեզի կաթոլիկութեան հոտ մը:

Իսկ եթէ հակառակ նախկին վճռոյն անվաւեր կաթոլիկոսներն հաստատուին, Սոյ եւ Աղթամարայ աթոռներն ալ մէկ մէկ Պորթիաներ պիտի նստին, եւ քանի Պորթիաները «կաթոլիկոս» լինեալն «յատուկ են կըսուի», ահա քեզի կաթոլիկութեան ուրիշ հոտ մ'ալ:

Հիտալը, այս տրամաբանութեան ըսելը չկայ: Այնչեւ տրամաբանական միջոց մ'ըլլար, եւ կառավարիչի որ առաջին միջանակը Ս. Պատրիարքն ալ այսպիսի գեղեցիկ երկապարանութիւն մը չկենդան համար որ աշխարհ կը զբաւարդեն եւ կարգաւորեն ծիծաղը կը

առատագրութեան այս շնորհը սրտագին օրհնութեանց և անկեղծ շնորհակալեաց նոր առիթ մ'է հայ Ազգիս:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ետարգարէն գրուած նամակի մը մէջ հետեւեալ գէպը կը կարգանք, որմէ կը տեսնուի թէ յիշեալ գիւղաքաղաքին իշխանութիւնը շատ հեռու է կայսերական կառավարութեան հայրաքանդակէն: Դիտարութեանց և տերութեան օրինաց հաւատարիմ և անաչառ գործադիրն ըլլալէ:

« Եւսոյս շին գիշերը ժամ ութին տոնները հայ հացագործի մը մշակ շուկայ գալով խանութը կը բանայ և խմոր շինելու կ'ըջողի երգելով. « Նոյն միջոցին զապիթի մը վրայ հասնելով խանութին դուռը կը կտորէ և սոսկալի կատաղութեամբ սուրը քաշած տղուն վրայ կը յարձակի, բայց բարեբաղդաբար սուրը արգիլող ձողեր կենայով՝ չի կրնար իր ուղածն ընել, ուստի զայն տեղը գնելով փայտ մը կտորէ (գուցէ յիշելով որ աւաղակ չէ) և տղուն ձեռքէն բռնած սաղին քաշելով կ'սկսի ծեծել. պատճառ կը հարցնէ տղան, բայց « տահա սէօյլեօր » ելելի՛ւ պազալմ հիւքիւմաթ գոնաղընայ » կրտէ. և հրելով հրմըրելով ու մէկ կողմէն ծեծելով՝ ձեռքերը լուարու միջոց անգամ չափ, կը տանի դուռը, ուր կայնած կ'սպասէ եղբւր Մալ միւստիլի ըստած երկտաղիք պաշտօնեայն. այս կրծաւ մըը սա խօսքերն ըսելով կ'սկսի անխնայ կերպիւ ծեծել. « սէն խնդիր կեալուր » նիշին այ պաղը օրտուղը հարտէ թիւրքիւ չաղըրըրաւն. պիղ պէրիտէ տուալիլ մէջըղը օրնադալըղ. սէն ա' խընդըր թիւրքիւ. . . . » վերջապէս այն աստիճան կը ծեծէ որ տղուն գլուխն արիւնջուայ և բոլոր մարմնից վրայ կապուտ կապուտ նշաններով կը ընայ և անկէ ետեւ ըստը կը գնէ. զիշերտարահ ներն խնայով այս եղելութիւնը իր բնեց մեծին կրտսն, այն ալ երթալով տղան բանտէն կը հանէ, որմէ երեք դուրուշ ալ « տէմիր արձէսի » կառնուն. Հետեւեալ առտուն զայմագամ

պէ յն խմանալով՝ յիշեալ զապիթիւն կը քննէ և գէնքերն տունելով կը վառտէ դռնէն. բայց անկից դրելթէ ժամ մը վերջը տղուն վարպետը դալով գործին կը տեղեկանայ և իր հետն ուրիշ հայ մ'ալ տունելով կերթայ և կը բողբոքէ կառավարութեան. իսկ կառավարիչը ամէք այն զապիթիւն պաշտօնէն ձգեցինք » կրտէ, բայց բողբոքը օգոստափառ կայսեր շնորհած արտօնութիւններուն և պատժական օրինաց 104 և 105 յօդուածոց արտօնութեանց համեմատ հատուցում կը պահանջեն. զայմագամ մին ես պատժեցի կրտէ. և նայելով որ ամեն ջանք անօգուտ է, կը ձգեն տեղերին կը դառնան. Քապիթիւն հիւմա դարձեալ պաշտօնին անցած է և զապիթիւն յուլթիւն կրտէ. »

— « Կորանշան կարծիք մը. Լա թիւրքի լրագիրը » որ ժամանակէ մը ի վեր Տաճկաստանի բարեկարգութեան վրայ ուսուցիչի ծարտատա նութեամբ լեցուն յօդուածներ կը հրատարակէ, ուր աղատամութիւնն ալ իր գերն ունի, այս անգամ հետեւեալ նորանշան առաջարկութիւնը կրտէ. « Մէհեմետ Բ. (Փաթիւն) Կ. Պօլսոյ տիրելէն ետեւ » սխալ մը գործեց երբոր այս մայրաքաղաքին ամենէն հոյակապ կրօնական շէնքը Մարգարէին պաշտաման նոսրեց. Լա իս, լաւաւ գոյն էր զայն ի հիմանց քակել. Եւս քակտումը բարբարոսութեան գործ մը կը լըար, այո՛, բայց այն ատեն ինչ էր պատերազմը, եթէ ոչ սպանութիւնն, աւերումը, կործանումը, աւար և հրկիւրութիւն. Ս. Սոփիան պահելը քաղաքականութեան դէմ էր, քանզի եթէ բիրտ ոյժը նիւթին կրնայ յաղթել, չկրնար ընաւ հնադանդեցիներ մարդկային խիղճը » որ միշտ յարգուելու է. « Եւս սխալը գործուելէ ետեւ » ժամանակ է զայն ուղղելու, և ասոր համար բաւական է հրամայել որ խնամտութեան (Սոփիա) տաճարին վրայ, այս բառերը գրուին. « ՊԱՆԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ »

Ար թողունք Լա թիւրքի այս նիւթիս վրայ ըրած ուրիշ առաւել կամ նուազ հետաքրքրական խորհրդարժեք մը նայիլը մեծ իմարութիւն և անկրթութիւն կը համարենք. Բայց կը կուտինք անոնց դէմ՝ որք աղբին միութիւնը, հոգեւոր անկախութիւնը, ազատ գրութիւնն ու ինքնարոյս զարգացումը բանի տեղ չգնելով, կը ջանան զայն առաւել ևս պառակտել և կրօնական ծաւալումը իրենց փառասիրութիւնը յագեցնել. Եսոր համար կրտսնք որ ճշմարիտ ազգասէր մ'որդարուէ եթէ Մեծմուսլիմն այնչափ ցնծութիւն պատճառը Քէյթիւնի մէջ կաթողիկոսութեան ծաւալումն ստոյգ է. Բարեբաղդաբար Մեծմուսլ ալ կրտէ որ տակաւին իշխանները Քէյթիւն հասած չեն եղեր, ուստի յուսալի է որ մինչև հիմա հասած և մնացածներուն ալ կաթողիկոսութիւնը շարունակելու պատճառները վերցած ըլլալով իրենց մայրենի եկեղեցին դարձած կըլան.

զէշ տալով նայիլը մեծ իմարութիւն և անկրթութիւն կը համարենք. Բայց կը կուտինք անոնց դէմ՝ որք աղբին միութիւնը, հոգեւոր անկախութիւնը, ազատ գրութիւնն ու ինքնարոյս զարգացումը բանի տեղ չգնելով, կը ջանան զայն առաւել ևս պառակտել և կրօնական ծաւալումը իրենց փառասիրութիւնը յագեցնել. Եսոր համար կրտսնք որ ճշմարիտ ազգասէր մ'որդարուէ եթէ Մեծմուսլիմն այնչափ ցնծութիւն պատճառը Քէյթիւնի մէջ կաթողիկոսութեան ծաւալումն ստոյգ է. Բարեբաղդաբար Մեծմուսլ ալ կրտէ որ տակաւին իշխանները Քէյթիւն հասած չեն եղեր, ուստի յուսալի է որ մինչև հիմա հասած և մնացածներուն ալ կաթողիկոսութիւնը շարունակելու պատճառները վերցած ըլլալով իրենց մայրենի եկեղեցին դարձած կըլան.

Տգեւտ և « միւլգէվեր » մարդիկ (« միւլգէվեր » կըսում վառն գի համապատասխանող լաւ մը չեմ գտներ հա. յերէն լեզուին մէջ) կրօնախօսութիւնն իրենց շահուն գործիք ըրած են. Եւսնոք բողբոքականութիւնն ալ ինքզինքը քիչ առաջ գայած չէր կարծեք, բայց իր յառաջդիմութիւնը շուտով զարգեցաւ. Հիմա իրենց իրենց հովիւներուն դէմ կը գանդափան. վրայ են Մանգուլի մէջ անցեալներն հրատարակուած Մերաստացի բողբոքական նաղ նամակները. Եսնոք դատողութեան տէր մարդու մ'առջև կրծաւ փոխը մեծ յարգ մ'ունենալու չէ. իսկ կրօնական վիճարկութիւնը բողբոքի

դաժուլութիւնները. Իր առաջարկութիւնը պարզապէս այս է որ Եւս-Սոփիայի միկիթիւն ամեն ազգաց համար դատաստանատուն մը յոխուի, ուր սաճկաց դատաւորները Պաշտօնը և քրիստոնէից դատաւորներն ալ իրենց կանոնադրեքը գործադրեն, և գանազան խառն յանձնաժողովներ և ատենաներ նստին.

Եւքերին լոյս տաճիկ դատաւորաց և տակաւին ստեղծուելը քրիստոնէայ դատաւորաց. Բայց չմոռնանք աւելցնելու թէ այս նորանշան դադափարը միայն Լա թիւրքի երեւակայութեան մէջ է և մեր ալ զուարճութեան համար միայն կը յիշենք զայն.

— Ֆէրիստիկուն անունը ժամանակ մը կորուելէ ետեւ այս անգամ Մանգուլթիւնի մէջ երեւան ելած է. Յիշեալ քաղաքին ոստիկանութիւնը Ռայթ և Ռիլեմս անունով երկու մարդ ձերբակալ բերել է՝ փաճատատուն մը բանտը կասկած տուած ըլլալու պատճառանոք. Բայց յետոյ այս մարդիկը քննուելով ձանդուեր են, որ մէկը Ֆէրիստիկ Քէյթիւնի գնդապետն է, միւսն ալ Տեղի հարկաւարէն. Երկուքն ալ անունները ծանօթ էին, և ոստիկանութիւնը զանոնք փնտռելու ետեւէ էր. Բէյլի Եւքերիկա գալթեալ Իր լանտայի մ'է, որ հոն զննուորական հրամանատարութիւններ ալ ըրած է, և Ֆէրիստիկ նախկին զինայն Սթիլմէնսի հաւատարիմ բարեկամն ու խորհրդակցան էր. Երկուքն ալ Խղանտայէն անոր հետ ի միասին Փարիզ փախած էին, ուրիշ Բէյլի Եւքերիկա գացեր ու վերադարձեր էր.

Եսնոք Մանգուլթիւնի քաղաքէն դուրս բանտ մը պիտի տարուէին, բայց ոստիկանութիւնն իմացած էր որ Ֆէրիստիկը զանոնք աղատելու ջանք կընեն. Երկու մարդիկ տեսնուած էին որք լուսնաութիւն կրտէին, և ասին մէկը բռնուած ժամանակ դաշոյն քաշեր էր զինքը բռնող զննորդին դէմ. Հետեւաբար Բէյլի և Տեղի շղթայի վարձուեր և գոց կառքով մը բանտը փոխադրել պատշաճ դատուեր էր. Բայց այս գգուշութիւններն անբաւական ե

անպիտան. Կերեի որ Մաղլոման Եւսքեղ վարդապետն այս տեսակ դատաւորութիւն չկեր, ուստի Մաղլոմայի մէջ բողբոքականներուն հետ անվայել վիճարկութեան մը մտեր է, որ կատակերգական կերպիւ վերջացեր է Խարբերիկ գաւառական ժողովին մէջ. Գատը Եֆէնտիլին մէկ արտառոյց խօսքով. Մեքայս վարդապետի արարմանց մէկ քանին պատմելով դարմացեր էինք որ Պատրիարքարանն այսպիսի մարդոց առաջնորդական վիճակ կը յանձնէ. Եւս մեր ըսածը տեղն եկաւ եւաւ. Երբեք տակաւին Ե. Ս. վարդապետն իր ուղածին պէս երկար ատեն Մաղլոմա տակի ի վերայ պիտի ընէ. Իրաւ որ քանի օտարները կաթողիկոսութիւն և բողբոքականութիւն ծաւալուելու ջանք կընեն, մեր առաջնորդներն ունանց իմաստուն վարմունքին ըսելը չկայ. վատերը լաւերուն ալ անունը կաւերն, թէ և մեր ալ վատ բան չէր պարտը կեր. Եթէ Հորաստանը մեր մէջ ըլլար, հիմա շատուց ժողովուրդեան բարկութեանն ազատելու համար կրծաւ փոխութեան գնման էր Եւստոններուն Խորայէրներուն և այլն և այլն ներուն պէս, ինչպէս որ հիմա ալ Նիկողոսին ու Խաչատուրին համար կասկած կըլլայ. Գեր. Հատունն ալ եթէ լուսաւորչականաց կաթողիկոս ըլլար, այնչափ դերերջանիկ համարում չէր կրնար վայելել. Ու որ չաւատար թող մեր սրբազան Պատրիարքին հարցնէ. Եւս լուսաւորչականները զոհ ընել այսչափ դժուարին եղած է քանի որ

զան. քանզի հաղիւ թէ կառքը քաղաքէն քիչ մը հեռացաւ, 30-40 իրլանտայիններ ոստիկանութեան զննուորաց վրայ յարձակեցան ամեն տեսակ զէնքով. Քննուորները բոլոր ծիգերնին թափեցին բանտարկեալները ձեռք չտալու համար, սակայն իրենք քիչուոր էին, և յարձակողները Ռիփօլթիներուն կրակ տուին. Քննուորներէն ոմանք վերաւարեցան և ծանրայէն անցնող երկտաւար մը և երկու ձիալ սպանուեցան. Սերժապէս յարձակողները վրայ ելան և Ռիփօլթիի հարուածով մը կառքին դուռն ալ բանալով բանտարկեալներն ազատեցին.

Եւս եղելութիւնը մեծ յուզմունք տուեր է անգղիացոց. Տաւնիկուքի չափ կասկածաւոր մարդիկ բանտարկուեր են և դեռ բանտարկութիւններ կը շարունակեն. Արսուի թէ շատ մը գլուխաւոր Ֆէրիստիկներ գտնուեր են. Չերբակալ երգիչներն հիմա Տրակոն գորբէլով բանտը կը տարուին. Բայց Բէյլի և Տեղի գետ դանուած չեն. Եւս երկու մարդիկը բռնելու համար ներքին գործոց պաշտօնեայն 300 իրաւ և Մանգէսթիլի քաղաքապետական խորհուրդը 200 իրաւ կը խօստանան.

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեծմուսլ Եւքստիտ Տիւմայի Մանթ Բրիսթօ անուն հռչակաւոր վկայաստութեան հինգերորդ հատորն ալ այս շարթու հասաւ Խղմիլէն և իր ծախուի Կ. Պօլս ամեն հայ գրաւաձառաց խանութները, գին 15 լըւրուշ.

Մեծարգոյ թարգմանիչն այս հատորին հրատարակութեան առթիւ կը ծանուցանէ թէ ամբողջ վկայաստութեան հրատարակութեանը լրանալուն միայն հատոր մը մնացած ըլլալով, բաժանորդագրութիւնը վերջացնելէ առաջ՝ այս վկայաստութիւնն ստանալու փափաքողներուն գիւրուութեան համար վեց հատորին բաժանորդագրութեան գինը նոյն պիտի թողու մինչև մէկ ա' միս. անկէ ետեւ 6 հատորին գինը 65 լըւրուշ տեղ 75 լըւրուշ պիտի ըլլայ. և բաժանորդներէն անոնք որ մինչև հոկտ. 1 իրենց բաժանորդագրիլը

շարժէ. Ջարտասանութեան մէջ թիւր երկայրարանութեան օրինակ մը կայ գորթէ և շատերը դիտեն, բայց կրկնելու տեսնէ.

Փիլիսոփային մէկն իր աշակերտին շամուսնանալու խորհուրդ տալով կըսէր. « Եթէ տղեղ կին մ'առնուս » քեզի անհաճոյ կըլլայ, իսկ եթէ գեղեցիկ՝ այլոց հաճոյն. Եւսկերտը պատասխանեց. « Եթէ գեղեցիկ կին մ'առնուս » ինձ հաճոյն կըլլայ. իսկ եթէ տղեղ՝ այլոց անհաճոյն. »

Կարծեսքը մեք ալ Մեծմուսլի երկայրարանութիւնը և ըսենք.

Արծախան Համագումար ժողովին վճիռը կրնայ վերաքննել ըլլալ՝ եթէ վերաքննութեան տեղ մնացած ըլլայ և հատարակաց կարծիքն այնպէս արժանագատէ, ուստի անսխալ չէ, և ասիկա կաթողիկոսի սկզբունքը ըլլալով, կաթողիկոսութեան հոտ ալ չկայ.

Եթէ, Եստուած չընէ, Սոյ և Եղթամարայ աթոռներն ալ մէկ մէկ Պօրձիա նստիլը կաթողիկոսութեան հոտ է, վառն գի Հատիկ աթոռն ալ այնպիսի գահակալներ ունեցած է, ապա ուրեմն Մեծմուսլալ Խըքսպարի հոտ կուտայ, վառն գի այն ալ մի և նոյն տրամաբանութիւնն ըրած է.

Բայց այս արամարանութիւնն ալ իր պատճառն ունի. Մեծմուսլ կուղէ կաթողիկոսութեան հոտ առնուլ միշտ ուրիշ կըլլայ թող ըլլայ. Բաւ լիցի որ մեք կաթողիկոսութիւնն անարգենք, մանաւանդ թէ կը յարգենք ալ. Մեք կըրծնից տարբերութեան համար իրարու

սա անիծեալ լուսաւորութիւնը մանել սկսեր է մէջերնին.

Ո՛հ, ո՛րչափ ալ երկայն խօսեցայ աղգային գործերու, հառմեականութեան, լուսաւորչականութեան վրայ. Հայերը հիմա քննադատութիւն կըսեն կերթան. Բնագրատութիւն մ'է առեր անցեր են. Մանաւանդ լրագիրներն ամենէն շատ կը քննադատուին, թէ և ոմանք այս տեղուանք չեն. նաքա միշտ իրենց բարձունքէն կարտան և որոտմունքին ալ պատգամ կը համարին, ուստի անհաւանական չէ որ այս տողերս ալ տեսակ տեսակ քննադատութեանց ենթակայ ըլլան. Ենդեալ որ մէկուն ձեռքը լրագիր մ'անցած էր, հաղիւ թէ վրան աչք նետեց՝ հետեւեալ պարբերութիւնը գտաւ. « Եւքերիկան նաւատորմը Գործիքատ և Սթորթ մեծարանոք ընդունուելէ յետոյ Գորէնհակ գայած էր Միշերիկականի ծանրով » և սկսաւ ծիծաղելով կրկնել.

« Սթորթին Գորէնհակ գայած էր Միշերիկականի ծանրով ».

Եւքիւն ուրիշ մ'ալ ըսաւ. « Յըլ չի » ին հայերէնն ինչ է. — Տախաւ, պատասխանեց մէկը. — Ու, տիկ է եղեր, կարգա՛ այս լրագիրը որ տեսնես. Եսոր վրայ դարձեալ ծիծաղ. Բաւարանը բայցնք և տախաւ և ըստին իրաւունք ունեցաւ. Բիւ մնաց որ վեճողները գրաւ պիտի բռնէին. Արցաւ Լիւմոր չընենցին և մեք ալ կորսնցնողին ծախքովը զուարճանալէ զրկուեցանք.

